

Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähden (FI0900061) sammalkartoitukset 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Timo Kypärä

JOHDANTO JA MENETELMÄT

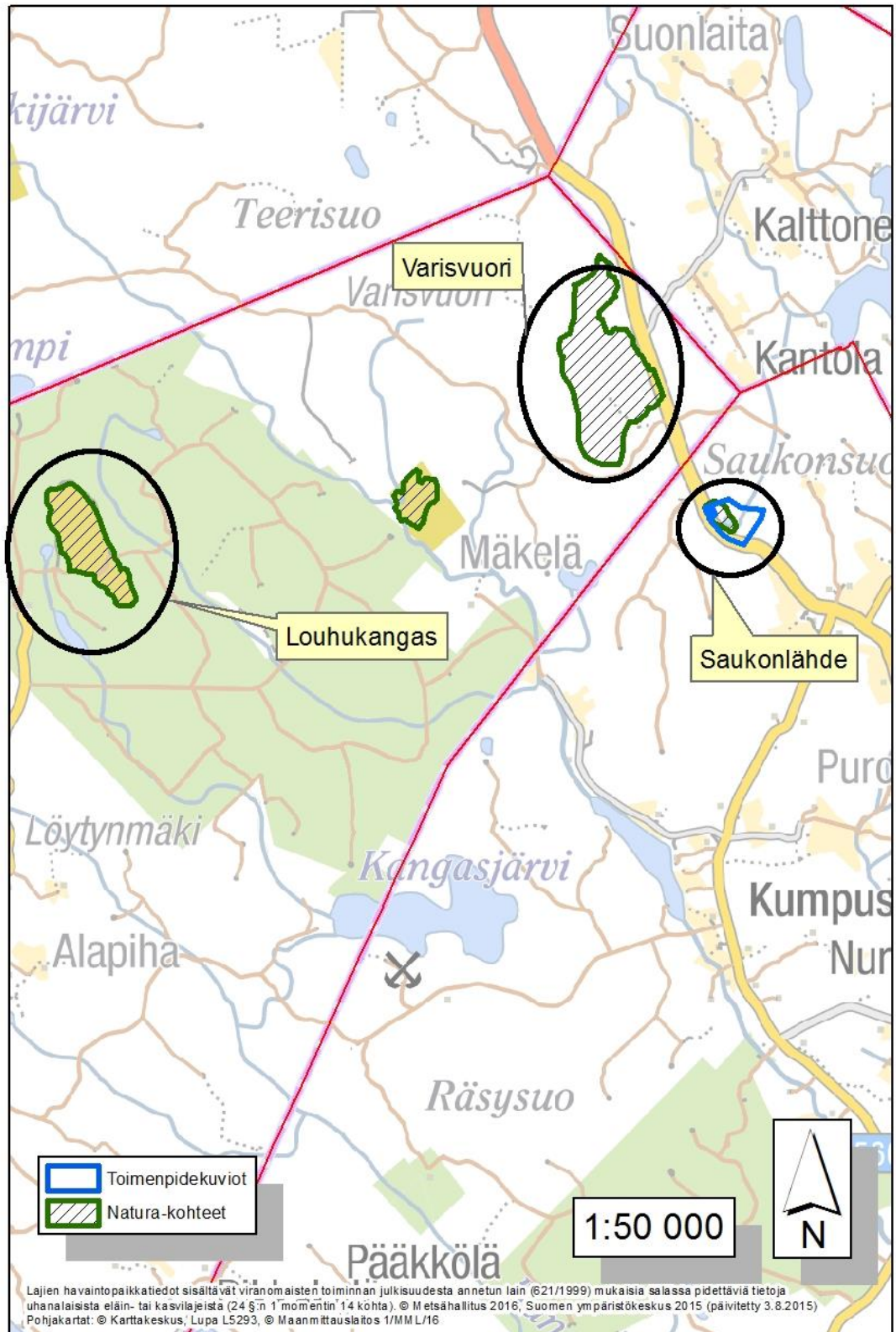
Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE+ rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähde Natura2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sammal- ja putkilokasvikartoitus on tehty Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähden ojitettujen soiden ennallistamissuunnitelman laatimista varten. Lisäksi kartoitettiin Natura-alueen huomionarvoista sammal- ja putkilokasvilajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella. Raportoinnin selkeyttämiseksi alue on jaettu kolmeen (3) osa-alueeseen; 1) Saukonlähde, 2) Varisvuori ja 3) Louhukangas. (Kuva 1).

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähden Natura-alue sijaitsee suurimmaksi osaksi Keski-suomessa Pihtiputaan kunnassa, mutta Saukonlähden osa-alue sijaitsee Pohjois-Savossa Keiteleen kunnassa. Eliömaantieteellisesti Natura-alue sijaitsee Pohjois-Hämeen eliömaakunnassa (PH) ja Eteläborealisella kasvillisuusvyöhykkeellä Järvi-Suomen osa-alueella (2b). Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähden Natura-alueelta on yksi tunnettu uhanalaisen sammallajin esiintymä LajiGIS-järjestelmässä (14.11.2018). Kyseessä on 35 vuotta vanha ja sijainniltaan epätarkka havainto haisumarrassammalesta (*Tayloria tenuis*) Saukonlähden osa-alueella.

Kartoitukseen käytettiin kaksi maastotyöpäivää ja ne suoritettiin 17.-18.9.2018. Kartoituksessa käytettiin yleiskartoitusmenetelmää, jossa kohdelajeina ovat uhanalaiset, silmällä pidettävät, rauhoitetut ja harvinaiset lajit. Kartoituksen kohteena olevista sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin mikroskooppilla. Kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen. Myös kuljettu kartoitusreitti tallennettiin GPS-paikantimeen. Kartoituksesta maastossa, mikroskooppisesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa luontokartoittaja Timo Kypärä Metsähallituksen Järvi-Suomen luontopalveluista.

Kuva 1. Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähteen Natura-alue, kartoituksen osa-alueet ja toimenpidekuviot kartalla.

TULOKSET

Lajitieto/lajihavainnot

Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähteen Natura-alueelta ja sen läheisyydestä kartoituksessa havaittiin kuusi (6) huomionarvoista sammallajia ja niille yhteensä kymmenen (10) havaintopaikkaa. Lisäksi kirjattiin ylös yksi havainto huomion arvoisesta putkilokasvilajista ja jäkälälajista. Huomionarvoiset lajihavainnot on listattu oheiseen taulukkoon (taulukko 1) ja tarkemmat havaintotiedot tallennetaan LajiGIS-järjestelmään. Jäljempänä on havaintoja tarkasteltu osa-aluekohtaisesti. Lajihavainnot ja maastoinventoinneista tallennetut kartoitusreitit on esitetty kartalla liitteessä 1.

Taulukko 1. Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähteen huomionarvoiset lajihavainnot.

N:o	Tieteellinen nimi	Suomalainen nimi	UHEX	Havainnot kpl
1	<i>Jamesoniella autumnalis</i>	kalliokaulussammal	VU	2
2	<i>Riccardia palmata</i>	pikkuliuskasammal	NT/RT	1
3	<i>Tayloria tenuis</i>	haisumarrasammal	NT/RT	1
4	<i>Lophozia ciliata</i>	ripsilovisammal	NT/RT	1
5	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	kantoraippasammal	NT/RT	4
6	<i>Jungermannia leiantha</i>	kantokorvasammal	NT	1
7	<i>Lobaria pulmonaria</i>	raidankeuhkojäkälä	NT	1
8	<i>Tilia cordata</i>	metsälehmus		1

VU = vaarantunut

NT = silmällä pidettävä

RT = alueellisesti uhanalainen

Osa-alue 1 - Saukonlähde

Osa-alueen 1 toimenpidekuvio käsittää Saukonlähteelle perustetun luonnonsuojelualueen kokonaisuudessaan. Lähteen ympäristö on ikääntynyttä kuusivaltaista kangasmetsää, mutta suurelta osilta toimenpidekuvio on ojitettua rämettä. Rämeen ojat ja lampareet ovat lähdevetisiä, mikä ilmenee sankkoina isonäkinsammal (*Fontinalis antipyretica*) kasvustoina. Lähteisyys ei kuitenkaan muutoin näy rämeen kasvillisuudessa.

Kohteen huomion arvoiset lajihavainnot löytyivät lähdeettä ympäröivästä kangasmetsästä ja kangasmetsän ja rämeen välisestä korpivyöhykkeestä. Lähteen pohjoispuolella sijaitsevalta järeältä maapuukuuselta löytyi ripsilovisammalta (*Lophozia ciliata*) ja kantoraippasammalta (*Anastrophyllum hellerianum*). Lähteen alapuolelta puronvarsikorvesta löytyi haisumarrassammalkasvusto (*Tayloria tenuis*) hirvenlannalta. Puron varrella pihlajan rungolla kasvaa myös raidankeuhkojäkälää (*Lobaria pulmonaria*).

Osa-alue 2 - Varisvuori

Osa-alueella 2 kartoitus keskittyi Kattilavirran kausikuivan lammen ja pienen suon ympäristöön. Kausikuivan lammen rannalla kahdella haapamaapuulla kasvaa vaarantuneeksi (VU) luokiteltua kalliokaulussammalta (*Jamesoniella autumnalis*) (Kuva 2). Kyseessä on tiettävästi Suomen pohjoisin havainto kalliokaulussammalesta. Haapamaapuilla kasvaa myös kantoraippasammalta ja kantokorvasammalta (*Jungermannia leiantha*). Kattilavirran suon reunalähteikössä tervaleppämaapuulla kasvaa runsaana pikkuliuskasammal (*Riccardia palmata*). Kattilavirran kausikuivan lammen lähellä kasvaa myös

metsälehmusta (*Tilia cordata*). Rungot ovat pieniä ja lamoavia, paksuimmillaan vain 8 cm rinnankorkeusläpimitaltaan. Metsälehmus näin pohjoisessa on harvalukuinen.

Osa-alue 3 - Louhukangas

Louhukangas on nimensä mukaisesti karua ja kivikkoista kangasmetsää. Kohteella kartoitettiin pienen lammen rannat ja kankaiden maapuiden lajistoa. Kahdelta vanhalta maapuukelolta löytyi suhteellisen niukkana kantoraippasammalta.

HOITO YM. SUOSITUKSET

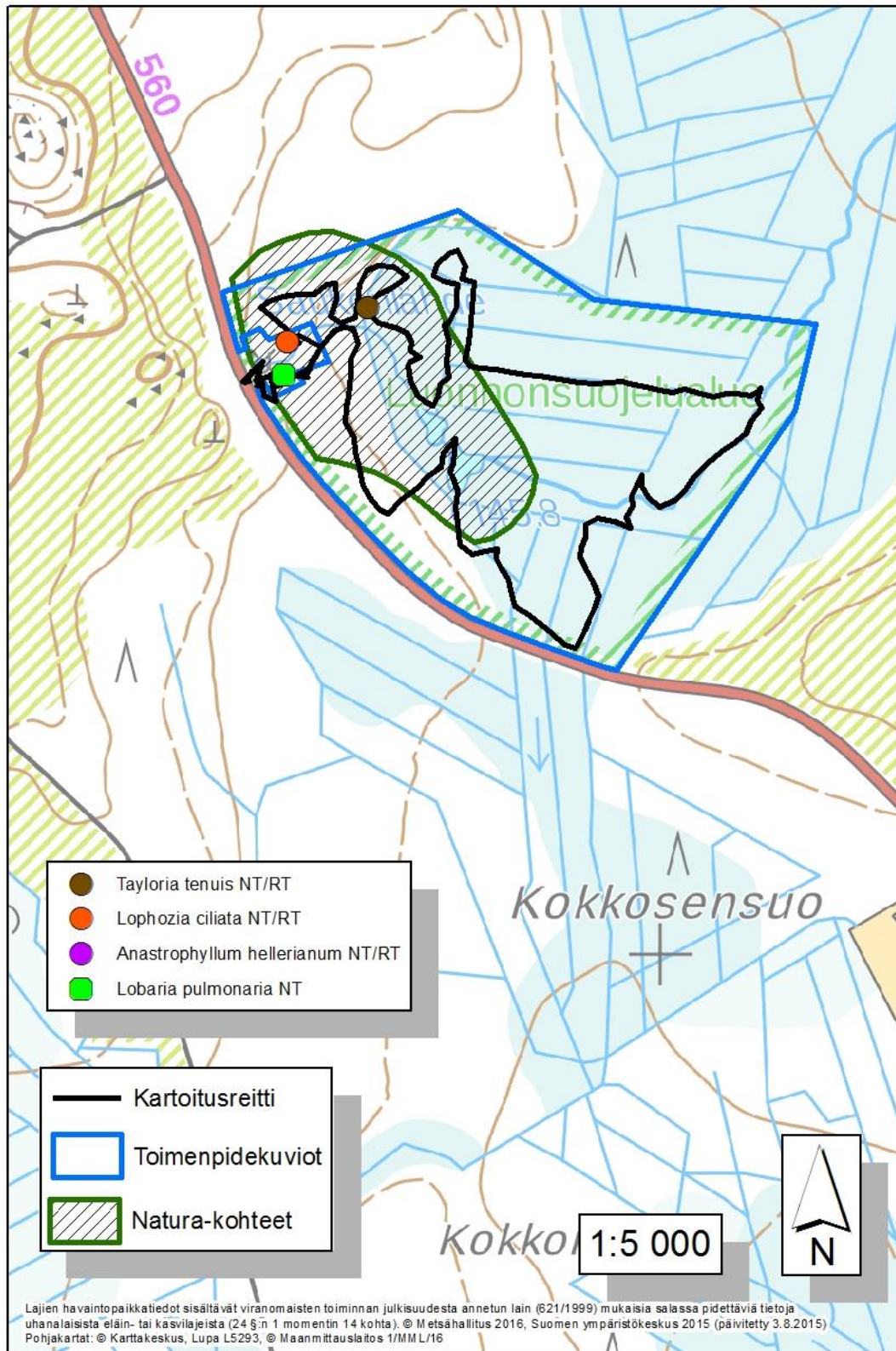
Ennallistamistoimet eivät uhkaa havaittuja huomionarvoisten lajien esiintymiä. Havaittu haisumarrassammalkasvusto sijaitsee korpiojan penkalla hirven lannalla. Lannalla elävät lajit ovat suhteellisen lyhytikäisiä kasvupaikallaan, joten mahdollinen ennallistamistöiden aiheuttama kasvuston tuhoutuminen ei merkittävästi lisää lajin häviämisen riskiä alueelta. Haisumarrassammal suosii kosteita habitaatteja, joten suon ennallistaminen lisää myös haisumarrassammalen elinympäristön määrää ja laatua.

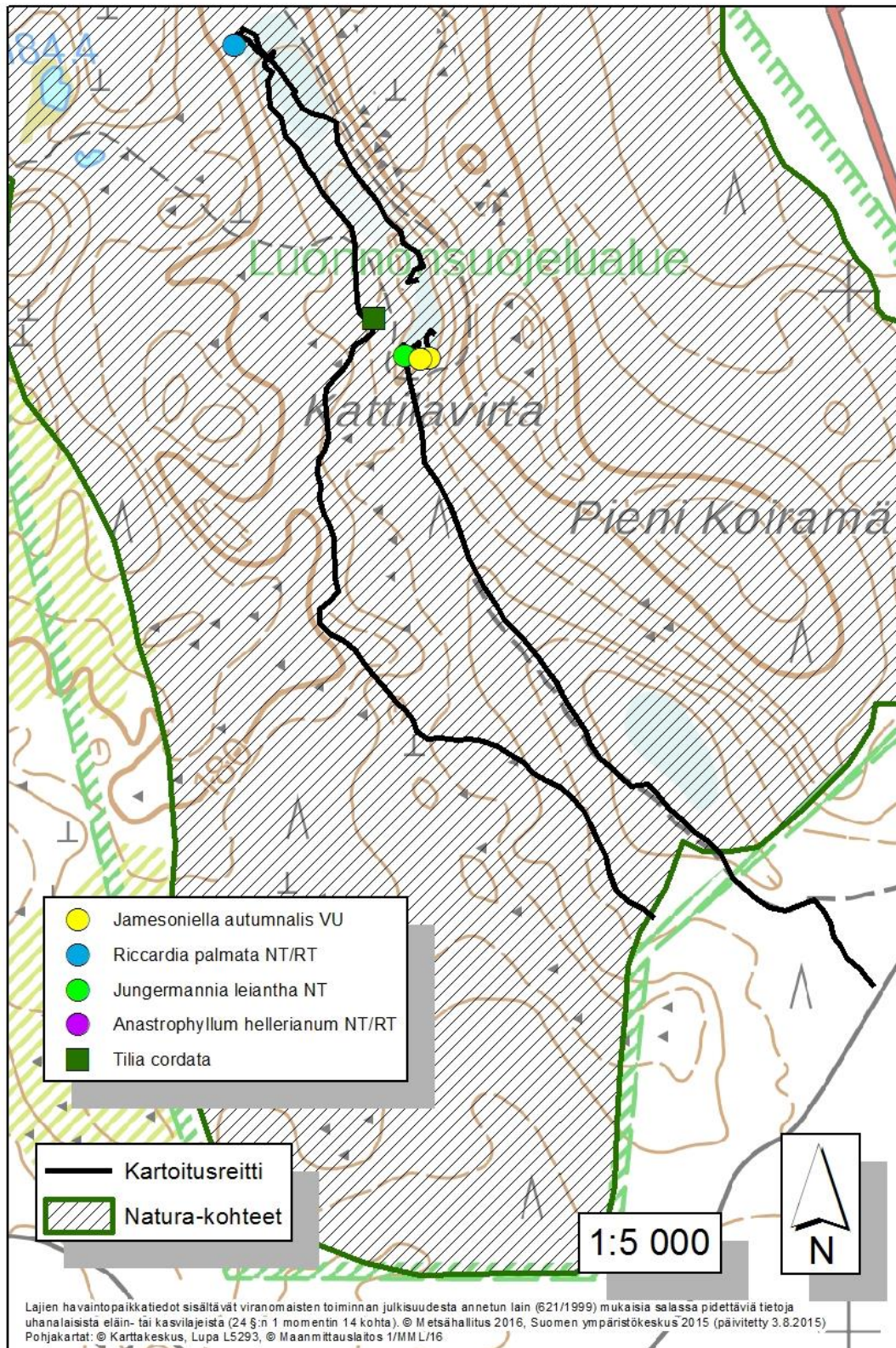
Kuva 2. Kalliokaulussammalen asuttama järeä haapamaapuu kausikuivan lammen rannalla Varisvuoren Kattilavirralla.

LAJIHAVAINNOT JA KARTOITUSREITIT OSA-ALUEILLA

Osa-alue 1, Saukonlähde

Osa-alue 2, Varisvuori

Osa-alue 3, Louhukangas

